

MARIBORSKA INDUSTRIJA

V četrtek, 16. 2. 2023, smo si v okviru projekta EPAS ogledali razstavo mariborske industrije v Muzeju narodne osvoboditve Maribor.

Maribor je mesto na Štajerskem s kar 96.000 prebivalci in je skozi zgodovino dobil različna poimenovanja, kot so »Jugoslovanska prestolnica industrije«, »Jugoslovanski Manchester«, »Jugoslovanski Liverpool« ... Ta imena si danes težko razlagamo, saj bi prej kot »prestolnica industrije« svoje mesto poimenovali »prestolnica brezposelnih«. Danes lahko posledice industrije v mestu vidimo samo še ob pogledu na stare razpadajoče industrijske obrate in v imenih, ki jih vsi uporabljamo in za katere ne vemo, od kod sploh prihajajo, kot so Hutter blok, Železničar, Cet, Ora ... Če želimo te preobrate in izvore imen razumeti, se moramo poglobiti v zgodovino našega mesta.

Maribor je postal tako izrazito industrijsko mesto ob izgradnji Južne železnice (1846 do Maribora), saj je mestu omogočala razvoj in ga povezovala tako z Dunajem, ki je bilo glavno mesto takratnega Avstrijskega cesarstva, kot s Trstom, kjer je bilo zelo pomembno пристanišče. Že leta 1863 je bilo v Mariboru ustanovljeno prvo večje podjetje, imenovano Delavnice Južne železnice. Za svoje delavce so zgradili delavske kolonije, ki so se nahajale na območju mariborskega predmestja Tabor, domačini ga še danes pogovorno imenujejo Železničar in tukaj se je tudi kasneje razvil nogometni klub Železničar. Med prvo svetovno vojno je mariborsko gospodarstvo povsem zastalo in je nadaljevalo svoj razvoj v obdobju med obema vojnoma, ko je Nемец Josip Hutter ustanovil svojo tovarno tekstila. Za svoje delavce je zgradil delavsko kolonijo na Pobrežju in sodoben stanovanjski blok v mestu, blok se še danes v pogovornem jeziku imenuje po svojem ustanovitelju ('Hutter blok'). Z nastankom jugoslovanske države je Maribor postal najpomembnejše industrijsko mesto v državi. V tem obdobju se je najbolj razvila tekstilna industrija. Od enaindvajsetih tekstilnih tovarn v Sloveniji jih je bilo kar petnajst v Mariboru. Ker se je mesto med obema svetovnim vojnoma razvilo v mogočno središče industrije, se je imenovalo tudi »jugoslovanski Manchester«. Tudi Nemci so med drugo svetovno vojno izkoriščali tovarne za vojno industrijo, predvsem Tovarno letalskih motorjev na Teznu. Po vojni je bilo mesto zelo porušeno, zavezniki so namreč bombardirali industrijske obrate, toda Mariborčani so porušene objekte hitro postavili na noge in Maribor je doživel svoj največji industrijski razcvet. Poleg jugoslovanskega trga je Maribor vzpostavil trg z državami tretjega sveta. Predvsem zaradi delavskega položaja prebivalcev in socialističnega sistema je bil 1. maj eden najpomembnejših praznikov. Najbolj znane mariborske tovarne v tem času so bile TAM, MTT, Delavnice državnih železnic, Zlatorog, Svila, Pik, Talis, Sana, Mariborske mlekarnе, Mariborska livarna ...

Industrija je narekovala življenje celotnega mesta, ljudi je zelo povezala, saj so delavci živeli na istem območju, skupaj so hodili na počitnice, vsi so bili enaki po družbenem razredu ... V mestu se je zelo razvilo družabno življenje. Zelo pomembna je bila promenada, po kateri so se vsako nedeljo sprehajali prebivalci, oblečeni v lepa oblačila. Za Maribor pravijo tudi, da je kot »jugoslovanski Liverpool«, saj je v tem obdobju v Mariboru nastalo veliko bendov in plesnih klubov, ki so povezovali mlade. Zaradi močne tekstilne industrije je bilo tudi organiziranih veliko tekstilnih sejmov. Industrija je poganjala družbeno življenje in podpirala solidarnost.

Večina industrijskih obratov je propadlo ob osamosvojitvi Slovenije, saj so izgubila jugoslovanski trg, na večjem evropskem trgu pa je bilo prisotne preveč razvitejše konkurence, kar je privedlo do vsesplošne gospodarske krize.

Mariborčani smo se zelo odtujili od mesta in družabnega življenja v mestu, ki je bilo včasih zelo razvito. Menim, da ni težava v našem mestu, ampak v celotni družbi, saj smo se ljudje precej odtujili drug od drugega. Ljudje so imeli nekoč krajši delovni čas in posledično so imeli več prostega časa,

popoldansko življenje, razvili so pestro družabno življenje; za razliko od danes, ko ljudje prihajajo domov ob poznih popoldanskih urah in velikokrat še popoldan ali čez vikend delajo. Tudi mladi smo danes po več kot osem ur v šoli in imamo ob prihodu domov še ogromno dela. Eden od razlogov za odtujenost in ne tako pestro družabno življenje je tudi tehnološki napredek in razvoj pametnih telefonov.

Napisala: Zoja Valh, 3. b